

Ortaokul 5. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Serbest Okuma Metinlerinin Kakofonik Hatalar Yönünden İncelenmesi

Kerem ÖZEN

Öğretmen, Millî Eğitim Bakanlığı (Türkiye)

keremozen@stu.aydin.edu.tr/keremozen960@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0003-0856-4823>

Rumeysa İLDENİZ

Öğretmen, Yüksek Lisans Öğrencisi, Marmara Üniversitesi, rumeysadildeniz01@gmail.com

<https://orcid.org/0009-0007-8925-6824>

Öz

Bireylerin anlama ve anlatma ihtiyaçları okuma, dinleme, konuşma ve yazma dil becerileri karşılanmaktadır. Okuma, dinleme anlama; konuşma ve yazma anlatma dil becerileridir. Bu becerilerin birçok yönden incelenmesi, araştırılması ve geliştirilerek ilerletilmesi gerekmektedir. İyi okuyan, dinleyen, anlayan ve yazan donanımlı bireylerin yetişmesi için ve duygu, düşünce ve bilgilerin zihinde yapılandırılması ve için yeterli ve nitelikli yazılar ve konuşmalar; etkin bir zekâ, zengin kelime hazinesi, okuma, dinleme, konuşma ve yazma yöntem ve tekniklerine hâkimiyet, isteklendirme, genel kültür bilgisi, dil bilgisi ve dil hassasiyetinin oluşturulması için ilköğretim çağlarında Türkçe derslerinde kullanılan yazılı materyallerin de anlama ve anlatma becerilerini geliştirmeye yönelik ve kakofonik hatalardan arındırılmış olması gerekmektedir. Bir araya gelen ses, hece ve kelimelerin birbiriyle uyuşmayarak, dinleyeni rahatsız edecek bir etki oluşturmasına kakofoni denir. Bu terim, Türkçeye Fransızcadan “cacophonie” kelimesinden geçmiştir. Kakışma olarak da bilinir. “Kakışma (cacophony): Seslerin yinelenmesi ve art arda dizilmesi sonucu beliren ses uyumsuzluğu”dur (İmer, Kocaman ve Özsoy, 2011, s. 165). Sadece sesler değil, seslerin kümelenmiş biçimleri denilebilecek kelimelerin gereksiz ve yersiz tekrarı da dilde kakofoni oluşturur (Akt. Emiroğlu, & Özen, 2023). Araştırmanın sorusunu “5. sınıf Türkçe ders kitabında yer alan serbest okuma metinlerinde kakofonik hatalar var mıdır?” oluşturmaktadır. Bu araştırmanın amacı; Talim Terbiye Kurulu tarafından belirlenmiş olan 5. sınıf Türkçe ders kitabında yer alan sekiz adet serbest okuma metnini kakofonik hatalar yönünden incelemek, var olan kakofoniye belirlemek, bu hataların neden kaynaklandığını ortaya koymak ve kakofonik hataların nasıl ortadan kaldırılabileceğine yönelik çözüm yollarını tespit etmektir. Bu çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Verilerin çözümlenmesinde doküman inceleme ve içerik analizi teknikleri kullanılmıştır. Bu kapsamda gerekli literatür taraması ve ilgili çalışmalar incelendikten sonra elde edilen veriler ışığında bilgiler değerlendirilmiştir. Çalışmanın sonucunda metinlerdeki ses düzeyindeki kakofonik hatalar; kontrol eksikliği ve özensiz dil kullanımı, eksiltmeden faydalanmamak; kelime düzeyindeki kakofonik hatalar; abartılı anlatım, özensizlik, yazdıklarını kontrol etmemek, gönderim, eksiltme ve değiştirimden yararlanmaması bulgularına ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kakofoni, kakofonik hatalar, metin, Türkçe ders kitabı

Examination of Free Reading Texts in the Secondary School 5th Grade Turkish Textbook for Cacophonous Errors

Abstract

Reading, listening, speaking and writing language skills meet the comprehension and expression needs of individuals. Reading, listening comprehension; speaking and writing are language skills. These skills need to be examined, researched and developed in many ways. Sufficient and qualified writings and speeches for raising healthy individuals who read, listen, understand and write well, and for the structuring of emotions, thoughts and information in the mind; In order to develop an active intelligence, rich vocabulary, mastery of reading, listening, speaking and writing methods and techniques, motivation, general cultural knowledge, grammar and language sensitivity, written materials used in Turkish lessons in primary school ages to develop comprehension and expression skills and to avoid cacophonous mistakes. Cacophony is when the sounds, syllables and words that come together do not match with each other and create an effect that will disturb the listener. This term has passed into Turkish from French (cacophonie). Also known as jamming. "Cacophony: It is the sound dissonance that occurs as a result of the repetition and succession of the sounds" (İmer, Kocaman & Özsoy, 2011, p. 165). Not only sounds, but also unnecessary and unnecessary repetition of words, which can be called clustered forms of sounds, creates cacophony in the language (Akt. Emiroğlu & Özen, 2023). The question of the research is "5. "Are there any cacophonous errors in the free reading texts in the first grade Turkish textbook?" constitutes. The purpose of this research; The aim is to examine eight free reading texts in the 5th grade Turkish textbook determined by the Board of Education in terms of cacophonous errors, to determine the existing cacophony, to reveal the reason for these errors and to identify solutions for how to eliminate cacophonous errors. Qualitative research method was used in this study. Document review and content analysis techniques were used to analyze the data. In this context, after reviewing the necessary literature review and relevant studies, the information was evaluated in the light of the data obtained. As a result of the study, cacophonous errors in sound level in the texts; lack of control and careless use of language, not making use of ellipsis; cacophonous errors at the word level; Findings such as exaggerated expression, carelessness, not checking what they wrote, and not making use of submission, reduction and replacement were found.

Keywords: Cacophony, cacophonous errors, text, Turkish textbook.

1. GİRİŞ

Dil, insanlar arasında anlaşmayı ve iletişim kurmayı sağlayan bir yapıdır. "Dil, sembolik düzeni yaratan bir iletişim aracıdır" (Sözen, 1999, s. 44). Bireyler arasında iletişimi sağlayan bu yapının ne zaman ve nasıl ortaya çıktığı kesin olarak bilinmemektedir. "İnsanlar arasında anlaşmayı sağlayan tabii bir vasıta, kendisine mahsus kanunları olan ve ancak bu kanunlar çerçevesinde gelişen canlı bir varlık, temeli bilinmeyen zamanlarda atılmış gizli antlaşmalar sistemi, seslerden örülmüş içtimaî bir müessesedir" (Ergin, 1992, s. 1).

Dil kendi içerisinde anlama ve anlatma becerilerini barındırmaktadır. Dinleme ve okuma becerisi anlamayı, konuşma ve yazma becerisi ise anlatmayı sağlamaktadır. "İnsan ilişkilerini yöneten bu beceriler, geçmişten günümüze dil eğitimi çalışmalarında programlı bir şekilde ele alınmış; çeşitli öğretim programları, materyal, yöntem, teknik ve etkinliklerle geliştirilmeye çalışılmıştır" (Emiroğlu & Özen 2023). Konuşma ve yazma becerileri doğrudan ifade yeterliliği ile doğru orantılıdır. Bu ifade yeterliliği olumlu ve olumsuz yönde olabilir. Konuşma ve yazma becerisi gelişmiş bireyler, kendilerini doğru ve sağlıklı bir şekilde ifade ederken bu becerileri gelişmemiş bireylerin kendilerini sağlıklı bir şekilde ifade etmesi mümkün değildir. "Herhangi bir dilde yeterli olma durumu, bireyin anlama ve anlatmaya dayalı temel becerilerini etkili kullanabilmesi ile ilgilidir" (Karatay, 2011, s. 21).

Yazma becerisi, dilin anlatma becerisi kısmıyla ilgili olup en son gelişen dil becerisidir. Yazma, duygu ve düşüncelerin belirlenmiş bazı kalıp semboller ile ifade edilmesidir. "Yazma; duygu, düşünce, istek ve olayların belli kurallara uygun olarak birtakım sembollerle anlatılmasıdır" (Özbay, 2007, s. 115).

Yazma becerisi gelişen birey yazılı anlatımda da başarılı olur. Duygu, düşünce ve tasarımlarını sahip olduğu dilin tüm inceliklerini göz önünde bulundurarak sistemli ve akıcı bir şekilde ifade eder. “Yazılı anlatım; sadece bir dil becerisi değil, düşünmeyi düşünme, yazılan dilin dünyasında sistemli düşünmeyi kazanma becerisi olarak değerlendirilebilir” (Emiroğlu & Özen, 2023).

Yazma becerisi dört temel dil becerileri içerisinde en son kazanılan ve kalıcılığı ile ön plana çıkan anlatma becerisidir. Çünkü yazma becerisinin en son kazanılan beceri olmasının bir nedeni de karmaşık ve uzun uğraşlar sonucu kazanılmasıdır.

Dilimizdeki “devletin dili yazıdır”, “söz uça da yazı baki kalır” gibi ifadeler yazmanın önemine vurgu yapmaktadır. “Okumak insanı olgunlaştırır, konuşmak ustalaştırır, yazmak ise daha somut bir bilgi sağlar.” Francis Bacon bunu demekle yazılı anlatıma dikkat çekmektedir. Bu nedenlerle yazma becerisine olduğundan fazla önem verilmeli bu konuya dikkat çekilmelidir. “Öğrencilerin yazılı anlatım çalışmalarında güçlük yaşadıkları bilinmektedir. Bunların başında, yazmanın dil becerileri arasında en karmaşık olanı ve en zor kazanılanı (Demirel, 1999) olması gerçeği yatar. Aynı zamanda dilin yazım ve noktalama kurallarına, yazma yöntem ve tekniklerine hâkim olunmaması; diğer dil ve zihin becerilerinin gelişmemiş olması, sözcük bilgisi eksikliği ve beceriyi işletecek çok fazla çalışma yapılmaması gibi nedenler sıralanabilir” (Akt. Emiroğlu, & Özen, 2023). Okuma yönünü geliştiren, kitaplarla fazlasıyla iç içe olan bireyler, zamanla kurallı, başarılı ve kendi içerisinde tutarlı cümleler kurmaya başlarlar. Okuma, yazmayı geliştiren anlama becerisidir. “Yazma becerisi özellikle okuma becerisi ile doğrudan ilişkilidir” (Güneş, 2014, s. 158).

Müziğin temelini ritim ve ahenk ikilisi oluşturmaktadır. Ritim ve ahenk olmazsa birbirinden bağımsız sesler dinleyici de nefret uyandırır. Ritim ve ahenk seslerin birbiriyle uyumlu çalışmasını sağlayarak dinleyicinin müzikten zevk almasını sağlar. Müzikte ritim ve ahenk olduğu gibi yazılı metinlerin de kendi içinde ritim ve ahenkleri vardır.

Müzik ve dil temelde birbiriyle ilişkilidir. “Patel’e göre (2008), dil ve müzik, bilişsel (İng. cognitive) ve sinirsel (İng. neural) açıdan çok yakından ilişkilidir” (Göktepe, 2013, s. 85). Dilin ve müziğin özü sestir. “İnsanın konuşma aygıtının hem müzikal hem de konuşma seslerini üretebilen çift işlevli bir nitelikte olması akla dil ve müziğin aynı kökenden gelmiş olabileceğini getirmektedir” (Önal, 2012, s. 7). Sadece ses değil, oluşturdukları iletişim ağıyla da dil ve müzik ortaktır. “Müzik aynı zamanda iyi bir iletişim aracıdır. Burada da dil ile fonksiyon özdeşliği bulunur” (Odabaşı, 2006, s. 240) (Akt. Emiroğlu, & Özen, 2023).

Müzik ve dil içerik açısından birbirine benzemektedir. Hem müzik hem de dil kısıtlı sayıdaki sembollerle üretim yapmaktadır. İkisinin de kullandığı en küçük birim sestir. Dildeki ses harf, müzikteki ses ise notadır. Sesler bir araya gelerek daha büyük biçimsel öğeleri oluştururlar. Bunlar dilde sözcük, müzikte ise motiftir” (Göktepe, 2013, s. 97). Müzik, birtakım duygu ve düşünceleri belli kurallar çerçevesinde uyumlu seslerle anlatma sanatı, musiki. Müzikalite, ahenkli, uyumlu olma anlamlarını taşımaktadır.

Dilin müzikal olarak iki yönü vardır. Biri konuşma diğeri ise yazmadır. Kurallar çerçevesinde yazılmayan, yazım kurallarına uyulmayan ve anlatım bozukluğu olan yazılarda müzikalite sekteye uğrar ve bu durum okurda yazıyı okurken güçlük oluşturur böylece okurda yazıya karşı bir isteksizlik ve nefret duygusu gelişir. Kakofoni yazılı anlatımda tam da olarak burada karşımıza çıkmaktadır. “Dilin müzikal yönü sadece konuşma ile anlaşılmaz. Yazı da konuşma gibi seslerden (sesin yazıdaki karşılığı olan harflerden) oluşur ve yazılı anlatımda da müzikal, estetik bir yön vardır. Belirli kurallardan yoksun, anlatım bütünlüğü taşımayan, dilin gramer bilgisini sağlıklı bir şekilde yansıtmayan, çeşitli anlatım sorunları, yazım ve noktalama hataları barındıran, gelişigüzel yazılmış yazılar sadece dil ve mantık açısından değil, estetik

ve uyum açısından da sorun oluşturur. Bu bakımdan dilin estetiğini tüm anlatım biçimlerinde aramak gerekir (Emiroğlu & Özen, 2023).

Kakofoninin eski edebiyatta karşılığı “tenafür”dür. Bir belagat terimi olan kakofoni, Güncel Türkçe Sözlükte “ses uyumsuzluğu” (Türk Dil Kurumu [TDK], 2023) olarak geçer (Emiroğlu & Özen, 2023). “Antik Yunancada κακος (kakos, yani kötü) ve φων (phone, yani ses) sözcüklerinin birleşimiyle oluşan kakofoni; kötü olarak tanımlanan, uyumsuz ve yönetilmez seslerden oluşmaktadır” (Yetişkin, 2018, s. 4). “Kakışma (cacophony): Seslerin yinelenmesi ve art arda dizilmesi sonucu beliren ses uyumsuzluğu”dur (İmer, Kocaman ve Özsoy, 2011, s. 165).

Kakofonide temel ölçüt uyumsuzluktur. Kakofoni, “kimi seslerin yinelenmesi, art arda gelmesi sonucu beliren uyumsuzluk” (Vardar, Güz, Huber, Senemoğlu ve Öztokat, 2002, s. 127) biçiminde tanımlanır. Kakofoni, aynı zamanda, acemi dil kullanımıdır. “Ana dili gibi düzgün konuşulan dile ortofon dil, yeni dilenmiş bir çocuk veya bir yabancı tarafından konuşulan bozuk dile de kakofon dil denir” (Devellioğlu, 1980, s. 9). Kakofoni, bir anlamda, Türkçenin ilkökul seviyesindeki kullanımıdır (Emiroğlu & Özen, 2023).

Kakofoni; müzik, mimari, dil vb. birçok alanda görülür. Dil ve edebiyatta kakofoni bir uyumsuzluk olarak ele alınır. Kakofoniye tenafür de denilir. Tenafür, “kulağa hoş gelmeyen seslerin kelime veya cümlede yan yana gelmesi, ses itişmesi, kakofoni” (Ayverdi, 2011, s. 1234) olarak açıklanır. Nefret uyandıran bu uyumsuzluk, daha çok, ses ve sözcük düzeyindeki gereksiz tekrarlar biçiminde kendini gösterir. “Kelimedeki bulunan tenafüre “tenafür-i huruf” denir. Bu da kelimeyi oluşturan harflerin söylenişinin dile ağır, işitilmesinin kulağa nahoş gelmesidir. Tenafürün sözde bulunmasına “tenafür-i kelimat” adı verilir” (İslam Ansiklopedisi, 2023). Her iki tenafür çeşidini, konuşma ve yazmada görmek mümkündür (Emiroğlu & Özen, 2023).

Kakofonik hatalar iki başlık altında incelenir. Bunlar:

1. Ses Düzeyinde Kakofonik Hatalar

2. Kelime Düzeyinde Kakofonik Hatalar

Ses düzeyindeki kakofonik hatalar; yazıda ses, hece ve eklerin yersiz, gereksiz ve fazla kullanılması; bazı seslerin tekrar etmesidir. Kelime düzeyindeki kakofonik hatalar ise yersiz ve uygunsuz kelime tekrarlarıdır. Söz konusu başlıklara, öğrencilerin bazı ifadelerinin de içinde olduğu, şu örnekler verilebilir:

Ses düzeyinde;

- Üstünün başının yerinde olması...
- Okuma da tam da bu noktada akılda...
- Hemen hemen her halde...
- Veeve doğru...
- Bunu görmeklik olmaz.

Kelime düzeyinde;

- Yaz okuluna git gelgit gel iki haftayı doldurmuştuk.
- İnsanı geliştirme yönünden geliştirmektedir.
- Ve bilgi ve beceri odaklı bir anlayışla...

- Ama ona yardım etmek çok eğlenceli ona bakmak çok eğlenceli onunla hep oynuyoruz (Emiroğlu & Özen, 2023).

1. YÖNTEM

1.1. Araştırmanın Konusu ve Amacı

Bu betimsel araştırmanın amacı, ortaokul 5. sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan serbest okuma metnindeki kakofonik hataları tespit etmek ve bunların sıklıklarını ortaya koymaktır. Bu amacı gerçekleştirmek için aşağıdaki soruya cevap aranacaktır:

“Ortaokul 5. Sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan serbest okuma metnlerinde kakofonik hatalar var mıdır?”

1.2. Sınırlılıklar

Çalışma,

Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu tarafından 2023-2028 yılları arasında ortaokul 5. sınıflar için Türkçe ders kitabı olarak kabul edilen ve “KOZA” yayınevi tarafından hazırlanan Türkçe ders kitabı ile sınırlandırılmıştır.

1.3. Araştırmanın Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu tarafından 2023-2028 yılları arasında ortaokul 5. sınıflar için ders kitabı olarak kabul edilen ve “KOZA” yayınevi tarafından hazırlanan Türkçe ders kitabında bulunan toplam 8 metin oluşturmaktadır. Araştırma, yazılı belgelerle sınırlandırılmıştır.

1.4. Veri Toplama

Bu araştırmada veri toplama aracı olarak doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar (Yıldırım ve Şimşek, 2013, s.217). Araştırmada veri toplama aracı olarak Koza yayınevi tarafından hazırlanan Türkçe ders kitabı kullanılmıştır.

1.5. Veri Analizi

Araştırmada elde edilen verilerin çözümlenmesinde doküman inceleme ve içerik analizi teknikleri kullanılmıştır. “Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu ve olgular hakkında bilgi içeren, yazılı, görsel materyallerin analizini kapsar (Yıldırım ve Şimşek, 2011, s. 187). Öncelikle, serbest okuma metnlerinde kakofonik hatalar bulunan ve bulunmayan metinler belirlenmiştir. Ardından hataların olduğu metinlerdeki kakofonik unsurlar tespit edilmiş ve ayrıştırılmıştır. “İçerik analizinde temelde yapılan işlem, birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları okuyucunun anlayabileceği bir biçimde düzenleyerek yorumlamaktır” (Yıldırım ve Şimşek, 2011, s. 227). Kakofonik hatalar, frekans ve yüzde değerleriyle sunulmuştur.

Tablo 1. 5. sınıf Türkçe ders kitabında yer alan serbest okuma metinleri.

Tema	Metnin Adı	Bulunduğu Sayfa
Birey ve Toplum	Yoldaki Kaya	36
Millî Mücadele ve Atatürk	Atatürk’ü Son Görüşüm	66
Erdemler	Yarın İçin	98
Millî Kültürümüz	Hacivat ile Karagöz	128
Doğa ve Evren	Gülden Güle Konur Kelebekler	Zer 157
Sağlık ve Spor	3, 2, 1...Başlayın	186
Bilim ve Teknoloji	İğnenin Deliği	216

Tablo 1’de 5. sınıf Türkçe ders kitabında (Koza Yayınevi) yer alan serbest okuma metinleri ve bulunduğu temalar sayfa numaraları ile gösterilmiştir.

2. BULGULAR

Beşinci sınıf Türkçe ders kitabındaki serbest okuma metinlerinde görülen kakofonik hatalar, “ses düzeyindeki kakofonik hatalar” ve “kelime düzeyindeki kakofonik hatalar” olarak sınıflandırılmıştır. Bulgular tablo ile gösterilmiştir.

Metinlerde tespit edilen ses düzeyindeki kakofonik hatalar aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 2. Ses Düzeyindeki Kakofonik Hatalar

Metnin Adı	Kakofonik Hata	f	%
Yoldaki Kaya	Sessiz İsmail’in önerişini tartıştılar	1	9
Atatürk’ü Görüşüm	Son Hangi meslekte olursa olsun memlekete hizmet fırsatları vardır.” dedi	5	45
Yarın İçin	Bu nedenle içinde oturduk, satmayı ya da yeni bir ev almayı düşünmedik. Dedim ya, ata yadigârı.	1	9
Hacivat ile Karagöz	Güldürü amaçlı olduğu için ve yapılan tekrarlar kasıtlı olarak yapıldığından dolayı burada kakofoni aranmaz.	0	0
Gülden Güle Konur Zer Kelebekler	Hata yok.	0	0
3, 2, 1...Başlayın	-	0	0
İğnenin Deliği	Elias Howe’un (Elyas Hov), sabahtan akşama kadar çalışıp didindiği ama yine de yeterli miktarda para kazanamadığı bir işi vardı. Pamuk ipliği ile ilgili makineler...	4	37
Şarkı	Hata yok.	0	0
Toplam ve Yüzde		11	100

Tablo 2’de ses düzeyindeki kakofonik hatalar, metinlere göre belirtilmiştir. Metinlerdeki ses düzeyindeki hatalarının kontrol eksikliği ve özensiz dil kullanımı, eksiltmeden faydalanmamak gibi sebeplerden kaynaklandığı tespit edilmiştir.

Tablo 3.Kelime Düzeyindeki Kakofonik Hatalar

Metnin Adı	Kakofonik Hata	f	%
Yoldaki Kaya	Karapınar <u>köyü</u> sarp <u>kayalıkların</u> eteğindedir. <u>Köyün</u> alt yanında durup da <u>kayalıklara</u> doğru insan bir baktı mı başı döner. Sivri, boz <u>kayalıklardır</u> bunlar. <u>Köylüler</u> , çok çekmişlerdir bu <u>kayalıklardan</u> . Kışın çığ gelir, karlar eriyince sularla birlikte dev gibi <u>kaya</u> parçaları sürüklenir yamaçlardan aşağı doğru. (...)	3	13
Atatürk'ü Son Görüşüm	Sabahleyin bütün köylü <u>kayanın</u> başına toplandı. Hep birlikte kaldırmayı denediler. Olmadı. Bir milim bile oynatamadılar. Sonra <u>kayayı</u> parçalamak için dinamit aradılar, yoktu. Birkaç genç iri balyozlarla <u>kayayı</u> parçalamaya giriştiler. Bir parça bile koparamadılar. Şaşırıp kaldılar. Köyü dışarıya bağlayan tek yol neredeyse tıkanmıştı. Hayvanlar, insanlar zorlukla geçiyordu. Geçebilmek için <u>kayanın</u> etrafını dolaşıyorlardı. Onları getirip kaldıraç gibi kullanalım, <u>bir</u> esnetir, <u>bir</u> yerinden oynatırsak aşağıya yuvarlayabiliriz, dedi. Diyordu ki “Atatürk, Kazım Paşa ile beraber Acar <u>Motoru</u> ile adadan hareket etmek üzeredir. Paşayı <u>Kadıköy Vapur İskelesine</u> bırakacaktır. Evden otomobili paşayı almak üzere <u>Kadıköy Vapur İskelesine</u> yollayınız. Ayrıca aldığım talimata göre paşanın	6	26

oğlu Teoman, otomobille Kadıköy'e gitsin ve iskelede beklesin. Motor yanaştığında motora girsin. Atatürk kendisini görmek istiyor.”

, “O devirlerin geçtiđini artık sen de iyi biliyorsun ama sen bilirsin, önemli olan memlekete hizmettir.

Yarın İçin

Ben çalışmayı, para 8 kazanmayı severim. İnsanın iyi yaşaması için gerekli bir şey para. Bunun için de işten hiç yılmam. Arkadaşlarım hep takılırlar bana: “Sen parayı çok seviyorsun. Paracı birisin.

35

Ancak bugünün bir de yarını var. Yarının neler getireceğini kim bilebilir? Bugünden yarını da düşünmek zorundayız. Bu düşünceme arkadaşlar katıla katıla gülüyor, gırgıra alıyorlar beni. “Şu düşündüğüne bak be İsmail. Bugünden yarını ne diye düşünelim ki? Yaşadığımız günün tadını çıkarmalıyız. Yarını şimdiden düşünmeye ne gerek var?” diyorlar.

Çalıştığım fabrikadan arkadaşlarla çıkmış, evlerimize gidiyorduk. Bizim ev kasabanın öte yakasındadır. Ahşap bir evdir. Dedemin dedesinden kalmış ata yadigârı. Bu nedenle içinde oturduk, satmayı ya da yeni bir ev almayı düşünmedik.

“Gitti, oğlum her şeyimiz yandı kül oldu. Mahvolduk, mahvolduk. Hiçbir şeyimiz kalmadı,

ah hiçbir şeyimiz kalmadı.”

Bizim kasabada evler aralıklı kurulmuştur. Yangın öteki evlere sıçramadı. Bir bizim evde kaldı. Yılların kuruttuğu, yaşlı ahşap bir evdi. Alevler kısa sürede yalayıp yuttu. Komşuların yardımıyla birkaç parça eşyamız kurtulmuştu. Geceyi dayımların evinde geçirdik.

“Her şeyi yeniledin, her şeyin en iyisini aldın.”

“İnsan, böyle günler için para biriktirir; yoksa ne diye biriktirelim.”

Hacivat ile Karagöz	Güldürü amaçlı olduğu için ve yapılan tekrarlar kasıtlı olarak yapıldığından dolayı burada kakofoni aranmaz.	0	0
Gülden Güle Konur Zer Kelebekler 3, 2, 1...Başlayın	Hata yok. Şimdi de <u>ayakta</u> durun. <u>Sağ bacağınızı</u> dizinizi kırmadan olabildiğince yukarıya kaldırın. <u>Sol</u> elinizle de <u>sağ ayağınıza</u> dokunmaya çalışın. <u>Sağ bacağınızı</u> yere koyun ve hemen <u>sol bacağınızı</u> kaldırın. <u>Sağ</u> elinizle de <u>sol ayağınıza</u> dokunun. Bu şekilde hızlı hızlı harekete devam edin.	0	0
İğnenin Deliği	Pamuk ipliği ile ilgili makineler üretmeye çalışan bir firmada çalışıyordu. Az kazanıyordu ama işini de seviyordu.	2	9
Şarkı	Hata yok.	0	0
Toplam ve Yüzde		23	100

Tablo 3’te kelime düzeyindeki kakofonik hatalar, metinlere göre belirtilmiştir. Metinlerdeki kelime düzeyindeki hatalarının abartılı anlatım, özensizlik, yazdıklarını kontrol etmemek,

gönderim, eksiltme ve değiştirimden yararlanmama gibi sebeplerden kaynaklandığı tespit edilmiştir.

5. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Ortaokul 5. sınıf Türkçe ders kitabında ses ve kelime düzeyindeki kakofonik hataları ortaya koymaya yönelik yapılan bu çalışmada kitapta yer alan toplam sekiz adet metnin tamamında benzer hatalar olduğu tespit edilmiştir. Sadece birkaç tanesinde hatalar tespit edilememiştir.

Kakofonik hatalar-anlatımın bozulması bakımından-anlatım bozukluğu başlığı altında değerlendirilebilir. “Dil bilgisinde anlatım bozuklukları olarak adlandırılan ve bozukluğun özelliğine göre kendi içinde çeşitli adlarla nitelendirilen birtakım durumlar da tenafür olarak düşünülebilir” (Güneş, 2016, s. 799; Akt. Emiroğlu & Özen, 2023). Ancak kaynaklarda, daha çok, fesahat ve belagat başlığı altında yer bulan kakofoninin, literatürde sadece ses ve sözcük düzeyinde sınırlandırıldığı ve istenmeyen tekrarların bu tür dilsel hatalar olarak belirtildiği görülmektedir (Emiroğlu & Özen, 2023). Araştırmanın kapsamı bağlamında 2023–2028 yılında ortaokul 5. sınıflar için ders kitabı olarak kabul edilen ve “KOZA” yayınevi tarafından hazırlanan Türkçe ders kitabındaki serbest okuma metinleri kakofonik hatalar yönünden incelenmiştir. Araştırma sonucunda 5. Sınıf Türkçe ders kitabında kakofonik hatalar ortaya konmuştur. Metinlerde tespit edilen kakofonik hatalar şu şekildedir: “ Metinlerdeki ses düzeyindeki kakofonik hatalar; kontrol eksikliği ve özensiz dil kullanımı, eksiltmeden faydalanmamak; kelime düzeyindeki kakofonik hatalar; abartılı anlatım, özensizlik, yazdıklarını kontrol etmemek, gönderim, eksiltme ve değiştirimden yararlanmamadır.

Ortaokul öğrencilerinin okuma ve yazma alışkanlığını elde etmesi küçük yaşlardan itibaren önem arz etmektedir. Küçük yaşlarda iyi bir öğretmene denk gelmeyen öğrencilerin yazılı anlatımlarının da iyi olması beklenemez. Dolayısıyla öğretmen kadar öğrencilerin önüne koyulan Türkçe ders kitaplarında yer alan metinleri de önem arz etmektedir. İyi okuyan, düşünen, uygulayan ve sonuçlandıran bireylerin yetişmesi için öğretmen ve kitaplar aynı oranda öneme sahiptir. Türkçe ders kitaplarının seçiminde Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı ve kitapların incelenmesinde görev alan Türkçe/Edebiyat dil uzmanlarının bu işi çok hassas yürütmesi gerekmektedir.

Öğrencilerin okuma kültürü ve yazma becerisi edinme sürecinde bir basamak niteliği taşıyan ders kitaplarına metin seçerken çocuk gerçekliği ve çocuk bakışını göz önünde bulunduran, sanatçı duyarlılığına sahip olan yazarların metinlerine daha çok yer verilmesi gerektiği görülmektedir. Kitap hazırlama aşamasında, özellikle metin seçiminde bu alanda uzman kişilerin görüşlerine ve desteğine başvurulmalıdır. Ders kitaplarında yer alan türler, çeşitlilik göstermeli ve türünün en güzel örneğinden seçilmelidir. Seçilen metinlerin kakofonik hatalar, dil ve anlatım yönünden hatasız ve kusursuz olmalıdır.

İlgili çalışmada kurum ve kişilere bazı önerilerde bulunulmuştur. Söz konusu öneriler şu şekildedir:

- Seçilen metinler Talim ve Terbiye Kurulunca iyi denetlenmelidir.
- Kitap incelemede görev alan öğretmenlerin kakofoninin ne olduğunu çok iyi bilmeli ve metinlere bu bilgileri ışığında yaklaşmalıdır.
- Öğretmen; öğrencilerin Türkçeyi doğru ve düzgün kullanmalarını sağlamalı, öğrencilerini ana dilin kuralları ve söylem tarzına alıştırmalı, öğrencilerine yazmanın planlı ve estetik bir faaliyet olduğunu kavratmalı, yazdıklarını geriye dönüp eleştirebilme alışkanlığı kazandırmalı, ana dilini nitelikli kullanma sorumluluğunu

üstlenmelerini sağlamalı, kontrol ve dönütleriyle öğrenci gelişimini adım adım izlemelidir.

- Talim Terbiye Kurulu tarafından belirlenen kitaplar tüm Türkçe öğretmenlerinin görüşlerine sunulduğu takdirde daha az hata ortaya çıkacaktır.

KAYNAKÇA

- Ayverdi, İ. (2011). *Kubbealtı lügati misalli büyük Türkçe sözlük*. İstanbul: Kubbealtı Yayınları.
- Demirel, Ö. (1999). *İlköğretim okullarında Türkçe öğretimi*. Ankara: Millî Eğitim Basımevi.
- Devellioğlu, F. (1980). *Türk argosu: inceleme ve sözlük*. Ankara: Aydın Kitabevi.
- Emiroğlu, S. ve Özen, K. (2023). Ortaokul öğrencilerinin yazılı anlatımlarında kakofoni. *International Journal of Language Academy*, 11 (2), 220-240.
- Ergin, M. (1992). *Türk dil bilgisi* (19. Basım). İstanbul: Bayrak Yayınları.
- Göktepe, M. (2013). Dil ve müziğin karşılaştırılması. *Sanat ve Tasarım Dergisi*, 5(5), 84-103
- Güneş, F. (2014). *Türkçe öğretimi yaklaşımlar ve modeller* (4. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- İmer, K., Kocaman, A. ve Özsoy, A. S. (2011). *Dilbilim sözlüğü*. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi.
- İslam Ansiklopedisi. (2023). *Tenafür*. <https://islamansiklopedisi.org.tr/tenafur> adresinden erişilmiştir. Erişim tarihi: 04.09.2023.
- Karatay, H. (2011). *Süreç temelli yazma modelleri: planlı yazma ve değerlendirme*. Yazma eğitimi içinde (s. 21-42). Ankara: Pegem Akademi.
- Rousseau, J. J. (2017). *Melodi ve müziksel taklit ile ilişki içinde dillerin kökeni üstüne deneme*. Ö. Albayrak (Çev.) İstanbul: Kültür Yayınları.
- Sözen, E. (1999). *Söylem: belirsizlik, mübadele, bilgi/güç ve refleksivite*. İstanbul: Paradigma Yayınları.
- TDK. (2023). *Dil*. <https://sozluk.gov.tr> adresinden erişilmiştir. Erişim tarihi: 12.12.2022
- Odabaşı, F. (2006). Dil-kültür bağlamında müzik dili ve bunun sosyal bütünleşmedeki yeri. *İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 14, 237-258
- Önal, Ö. (2012). Ses, dil ve müzik. *Dil Dergisi*, 155, 7-23.
- Özbay, M. (2007). *Türkçe özel öğretim yöntemleri II*. Ankara: Öncü Yayınevi.
- Vardar, B., Güz, N., Huber, E., Senemoğlu, O. ve Öztokat, E. (2007). *Açıklamalı dilbilim terimleri sözlüğü* (2. Basım). İstanbul: Multilingual Yayınları.
- Yetişkin, E. (2018). Kakofoni: denetim gürültüsünü açığa çıkarmak. *MSGSÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, (2)17, 96-109.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (8. Baskı). İstanbul: Seçkin Yayıncılık.

<https://www.superguzelsozler.com/yazmak-ile-ilgili-sozler/> (Francis BACON)